

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.97:352(477)

Русанюк Уляна Ярославівна

*аспірантка кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»*

Русанюк Уляна Ярославовна

*аспирантка кафедры гражданского права и процесса
Учебно-научного Института права, психологии и инновационного образования
Национального университета «Львовская политехника»*

Rusaniuk Uliana

*Post-Graduate Student of the Department of Civil Law and Procedure
Educational-Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education
National University «Lviv Polytechnic»*

ORCID: 0000-0003-3147-6581

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ**

**АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДОВ
ПРАВОНАРУШЕНИЙ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ ОРГАНОВ
ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ**

**THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL CHARACTERISTICS OF
TYPES OFFENSES OF PUBLIC ADMINISTRATION OFFICIALS**

Анотація. Статтю присвячено розгляду питання про адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління, зокрема їх адміністративно-правової характеристики. Це здійснено на основі наукових підходів щодо вивчення адміністративних

правопорушень та їх класифікації із врахуванням норм чинного законодавства України. Проаналізоване стало підґрунтям для класифікації адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління та для формулювання авторських висновків.

У ході дослідження увагу акцентовано на тому, що адміністративні правопорушення, вчинені посадовими особами органів публічного управління, характеризуються власним видовим поділом. Проте у науці сучасного адміністративного права України відсутня єдина класифікація таких правопорушень. Водночас, ґрунтуючись на наукових підходах щодо виокремлення критеріїв для класифікації адміністративних правопорушень, висвітлених як вітчизняними, так і зарубіжними фахівцями сфери адміністративного права, а також, використовуючи норми чинного адміністративного законодавства, запропоновано адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління виокремити залежно від: нормативно-правового акта, яким передбачено адміністративне правопорушення посадових осіб органів публічного управління; ступеня суспільної небезпеки; характеру заподіяної шкоди; об'єкта посягання; специфіки суб'єкта; змісту об'єктивної сторони; характеру суб'єктивної сторони. Зауважено, що за вчинення адміністративних правопорушень до посадових осіб органів публічного управління застосовуються адміністративні стягнення відповідно до чинного законодавства України. У висновках зазначено про те, що, класифікуючи адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління, потрібно зважити на наявність у них як спільних, так і відмінних ознак.

Ключові слова: *адміністративні правопорушення, адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління, адміністративні стягнення, органи публічного управління, посадові особи органів публічного управління.*

Аннотация. *Статья посвящена рассмотрению вопроса об административных правонарушениях должностных лиц органов публичного управления, в частности их административно-правовой характеристики. Это осуществлено на основе научных подходов к изучению административных правонарушений и их классификации, с учетом норм действующего законодательства Украины. Проанализированное стало основой для классификации административных правонарушений должностных лиц органов публичного управления и для формулирования авторских выводов.*

В ходе исследования внимание акцентировано на том, что административные правонарушения, совершенные должностными лицами органов публичного управления, характеризуются собственным видовым делением. Однако в науке современного административного права Украины отсутствует единая классификация таких правонарушений. В то же время, основываясь на научных подходах относительно выделения критериев для классификации административных правонарушений, освещенных как отечественными, так и зарубежными специалистами сферы административного права, а также, используя нормы действующего административного законодательства, предложено административные правонарушения должностных лиц органов публичного управления выделить в зависимости от: нормативно-правового акта, которым предусмотрено административное правонарушение должностных лиц органов публичного управления; степени общественной опасности; характера причиненного вреда; объекта посягательства; специфики субъекта; содержания объективной стороны; характера субъективной стороны. Замечено, что за совершение административных правонарушений к должностным лицам органов публичного управления применяются административные взыскания в соответствии с действующим законодательством Украины.

В выводах замечено о том, что, классифицируя административные правонарушения должностных лиц органов публичного управления, нужно учитывать наличие в них как общих, так и отличительных признаков.

Ключевые слова: *административные правонарушения, административные правонарушения должностных лиц органов публичного управления, административные взыскания, органы публичного управления, должностные лица органов публичного управления.*

Summary. *The article deals with the issue of administrative offenses of public administration officials, in particular their administrative and legal characteristics. This is done on the basis of scientific approaches to the study of administrative offenses and their classification, taking into account the norms of the current legislation of Ukraine. The analysis became the basis for the classification of administrative offenses by public administration officials and for formulating the author's conclusions.*

The study emphasizes that administrative offenses committed by public administration officials are characterized by their own species division. However, in the science of modern administrative law of Ukraine there is no single classification of such offenses. At the same time, based on scientific approaches to the selection of criteria for the classification of administrative offenses, covered by both domestic and foreign experts in the field of administrative law, and, using the rules of the current administrative legislation, administrative offenses of public officials are proposed: an act that provides for an administrative offense by public administration officials; the degree of public danger; the nature of the damage caused; the object of the encroachment; the specifics of the subject; the content of the objective side; the subjective nature of the subject. It is noted that administrative penalties are applied to the officials of public administration officials for committing administrative offenses in accordance with the current legislation of Ukraine. The findings state that, when

classifying administrative offenses by public administration officials, one must take into account whether they have both common and distinct features.

Key words: *administrative offenses, administrative offenses of public administration officials, administrative penalties, public administration officials, public administration officials.*

Постановка проблеми. Розбудова в Україні правової держави потребує належного виконання закону та дотримання взаємоповаги усіма її громадянами та іншими особами, які перебувають на її території. Сьогодні особливо гостро актуалізувалось питання «прозорості» професійної діяльності, здійснюваної державною владою на усіх її рівнях, а вчинення правопорушень її посадовими особами передбачає притягнення винних до відповідальності. У сфері публічного управління неодноразово вчинено адміністративні правопорушення посадовими особами органів публічного управління, які, порівняно із злочинами хоча й мають нижчу суспільну небезпеку та суспільну шкоду, проте наявні негативні наслідки щодо їх сприйняття громадянами у суспільстві. Зважаючи на те, що склади таких правопорушень хоча й визначено у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), однак залишаються несистематизованими їхні види. Це свідчить про потребу опрацювання даної проблеми на науковому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Потрібно зазначити, що науковою спільнотою неодноразово розглядалися питання щодо притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб органів публічного управління. Загальновідомо, що підставою для цього є вчинення ними адміністративних правопорушень. Власне види таких правопорушень хоча й можна визначити із ст. 14 КУпАП, однак їх перелік не є вичерпними. Тому, беручи це до уваги, а також висновки, до яких прийшли вчені в галузі адміністративного права, вважаємо, що ґрунтовний

аналіз видів адміністративних правопорушень, вчинених посадовими особами органів публічного управління, сприятиме в подальшому кращому розумінню сутності профілактики цих правопорушень.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у з'ясуванні видів адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Адміністративні правопорушення, які вчиняються посадовими особами органів публічного управління у сучасному українському суспільстві характеризуються різноманітністю та динамічністю. Проте у науці сучасного адміністративного права України відсутня єдина класифікація таких правопорушень. Тому дане питання є актуальним та потребує комплексного опрацювання за допомогою пошуку критеріїв, які становлять основу класифікації адміністративних правопорушень, вчинених посадовими особами органів публічного управління. Водночас, ґрунтуючись на наукових підходах щодо поділу адміністративних правопорушень, запропонованих як вітчизняними [1, с. 75–76; 2, с. 51–53; 3, с. 54–55], так і зарубіжними [4, с. 78–81; 5, с. 31–33] фахівцями сфери адміністративного права, а також, використовуючи норми чинного адміністративного законодавства, пропонуємо адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління класифікувати залежно від:

1) нормативно-правового акта, яким передбачено адміністративне правопорушення посадових осіб органів публічного управління, а саме у:

а) кодексах, зокрема, КУпАП [6], в якому закріплено найширший перелік протиправних діянь органів публічного управління, за які посадові особи притягуються до адміністративної відповідальності, Бюджетному кодексі України [7] та інших; б) законах України, зокрема: «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 р. [8], «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. [9], «Про запобігання корупції»

від 14.10.2014 р. [10], «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. [11], «Про державну службу» від 10.12.2015 р. [12] та інші; в) підзаконні нормативно-правові акти, що мають важливе значення у правовому регулюванні діяльності органів публічного управління, серед них: укази Президента України; постанови Кабінету Міністрів України; акти центральних органів виконавчої влади; акти місцевих органів публічної влади тощо;

2) ступеня суспільної небезпеки. Серед адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління можна виокремити правопорушення з: а) основним (простим) складом, який утворюють основні ознаки, що мають місце в кожному випадку вчинення проступку. Вони пом'якшують і обтяжують суспільну небезпеку діяння посадових осіб органів публічного управління; б) кваліфікованим складом. На адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління з кваліфікованим складом вказують ознаки, за наявності яких діяння може кваліфікуватися за статтею, що передбачає суворіше покарання. Ці ознаки доповнюють основні, таким чином підвищуючи суспільну небезпеку протиправного діяння посадових осіб органів публічного управління [3, с. 54–55]; в) привілейованим складом. На адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління з привілейованим складом вказують ознаки, що пом'якшують суспільну небезпеку діяння [5, с. 32];

3) характеру заподіяної шкоди. За цим критерієм адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління доцільно поділити на правопорушення з: а) матеріальним складом. Адміністративні правопорушення з матеріальним складом – це адміністративні правопорушення, які заподіюють реальну, дійсну шкоду, спричиняють настання адміністративної відповідальності. Такі правопорушення заподіюють шкоду, мають майновий характер (псування, знищення,

розкрадання матеріальних цінностей), або фізичну шкоду (наприклад, заподіяння тілесних ушкоджень). Для адміністративних правопорушень з матеріальним складом характерна наявність прямого причинно-наслідкового зв'язку між заподіяваною дійсною шкодою і вчиненим протиправним діянням [5, с. 33]. До матеріальних належать склади, у яких: – міститься така ознака як настання шкідливих матеріальних наслідків діяння; – описується дія, що обов'язково спричиняє шкідливі наслідки, хоч останні законом і не названі [3, с. 55]; б) формальним складом. Адміністративне правопорушення з формальним складом реальних шкідливих наслідків не завдає. Воно пов'язане зі створенням чинників і умов, які здатні завдати матеріальної чи фізичної шкоди і спричиняють настання адміністративної відповідальності [5, с. 33]. Отже, до формальних (термін умовний) належать склади, в яких немає ознаки настання шкідливих матеріальних наслідків [3, с. 55];

4) об'єкта посягання. Зауважено, що об'єктом адміністративного правопорушення виступає те благо, якому завдається реальна шкода чи створюється загроза заподіяння такої шкоди. Загальним об'єктом адміністративного правопорушення є охоронювані законодавством про адміністративну відповідальність суспільні відносини. Під родовим (іноді його ще називають груповим) об'єктом адміністративного правопорушення розуміють певне коло тотожних чи однорідних за своєю соціальною і економічною сутністю суспільних відносин, які охороняються єдиним комплексом взаємозалежних адміністративних норм. Саме за родовими об'єктами адміністративних відносин побудована Особлива частина КУпАП [13, с. 5]. Отже, за об'єктом серед адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління можна виокремити протиправні діяння щодо: а) встановленого порядку управління; б) державного і громадського порядку; в) використання навколишнього природного середовища і природних

ресурсів; г) фінансів і підприємницької діяльності; д) здоров'я населення; е) інших правил, забезпечення виконання яких входить до посадових обов'язків осіб органів публічного управління;

5) специфіки суб'єкта. Посадова особа органів публічного управління є спеціальним суб'єктом у системі адміністративних правопорушень. Як спеціальному суб'єкту адміністративного правопорушення органів публічного управління їй властиві ознаки, що вказують на особливості її правового статусу і дозволяють диференціювати відповідальність [14, с. 45]. Зважимо на те, що посадові особи органів публічного управління виконують управлінські функції, тому їх, якщо вони є суб'єктами адміністративних правопорушень, вчинених у сфері публічного управління, можна виокремити залежно від займаної посади в органах: а) державної влади; б) місцевого самоврядування тощо;

б) змісту об'єктивної сторони. За цим критерієм адміністративні правопорушення поділяють на: а) триваючі, які пов'язані з тривалим, неперервним невиконанням обов'язків, передбачених правовою нормою, й припиняються або виконанням регламентованих обов'язків, або притягненням винної особи до відповідальності [14, с. 44]; б) продовжувані – це ряд ідентичних проступків, які вчиняються неодноразово з однаковою метою, формою вини, тими ж суб'єктами, способами дії і які складають у сукупності єдине правопорушення [14, с. 44]; в) вчинені повторно. Повторне адміністративне правопорушення посадових осіб органів публічного управління вчиняється особою, яка вже була піддана адміністративній відповідальності та до якої були застосовані адміністративні стягнення; г) вчинені неодноразово. Неодноразове адміністративне правопорушення – це вид адміністративного правопорушення, яке пов'язане з вчиненням однією особою однорідних

адміністративних правопорушень, які передбачені однією статтею чи частиною статті відповідного закону чи КУпАП [2, с. 52–53];

7) характеру суб'єктивної сторони. За цим критерієм адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління доцільно поділити на: а) правопорушення з умисною формою вини. Умисел буває прямим і непрямим. Прямий умисел виявляється в усвідомленні правопорушником суспільно небезпечного характеру свого діяння, у передбаченні суспільно небезпечних наслідків і бажанні їхнього настання. Непрямий умисел полягає в усвідомленні правопорушником суспільно небезпечного характеру своєї дії чи бездіяльності, у передбаченні суспільно небезпечних наслідків і свідомому допущенні їх; б) правопорушення з необережною формою вини. Необережність також буває двох видів – самовпевненість і недбалість. Самовпевненість виявляється в передбаченні правопорушником можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння і легковажному розрахунку щодо їх запобігання. Недбалість виявляється в непередбаченні правопорушником можливості настання суспільно небезпечних наслідків правопорушення, хоча він міг і мав був їх передбачити [15, с. 161].

За вчинення адміністративних правопорушень до посадових осіб органів публічного управління застосовують штраф. Крім того, за діяння, вчинені посадовою особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме порушення, може накладатися як штраф (ст. 53-5 КУпАП), так і штраф з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік (ст.ст. 172-7, 172-9-2 КУпАП); штраф із конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом (ст. 172-4 КУпАП); штраф із конфіскацією дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік (ст. 172-5 КУпАП); штраф із конфіскацією

доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік (ст. 172-6 КУпАП) [6] тощо. Зауважено, що «заходи адміністративного стягнення відіграють важливу роль у попередженні правопорушень. За допомогою цих правових засобів забезпечується як індивідуальна, так і загальна превенція правопорушень» [16, с. 168–169].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Узагальнюючи, вважаємо, що класифікація адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління, є доволі різноманітною та розгалуженою. Однак, зазначимо, що, класифікуючи ці правопорушення потрібно зважити на наявність у них як спільних, так і відмінних ознак. Спільною ознакою таких правопорушень є протиправне діяння спеціального суб'єкта – посадової особи, – вчинення якого завдає суспільної шкоди (суспільної небезпеки). Їх відмінними ознаками можна вважати те, що: правові норми, якими визначено адміністративні правопорушення посадових осіб органів публічного управління, закріплено у різних нормативно-правових актах; правові наслідки адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління відрізняються з урахуванням суспільної небезпеки та характеру заподіяної шкоди тощо.

Література

1. Адміністративна деліктологія: сучасна модель відповідальності посадових осіб органів публічної влади : навч. посібник / С. В. Петков, Н. О. Армаш, Є. Ю. Соболев. Київ : КНТ, 2015. 153 с.
2. Личенко І. О. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 160 с.

3. Кузьменко О. В. Адміністративна відповідальність: курс лекцій / за заг. ред. О. В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 568 с.
4. Андриянов В.Н. Административная ответственность в Российской Федерации : учеб. пособие. Иркутск : Изд-во БГУЭП, 2013. 304 с.
5. Административная ответственность: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 030501 «Юриспруденция» / А. И. Стахов и др.; под ред. И. Ш. Килясханова, А. И. Стахова. 3-е изд., перераб. и доп. Москва : ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. 144 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
7. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51. Ст. 572.
8. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 36. Ст. 164.
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. 2001, № 12. Ст. 64.
10. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради. 2014. № 49. Ст. 2056.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
12. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст. 43.
13. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування. Серія: Бібліотечка керівника місцевої ради / С. І. Чернов, С. В. Клименко, М. І. Тітов та інші. Харків: Фактор, 2011. 80 с.

14. Серода В. В., Кісіль З. Р., Кісіль Р. В. В. Адміністративне право: навч. посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2014. 520 с.
15. Галуцько В. В., Курило В. І., Короед С. О. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навч. посібник / [В. В. Галуцько, В. І. Курило, С. О. Короед, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко, О. М. Єщук, І. М. Риженко, А. А. Іванищук, Р. Д. Саунін, І. М. Ямкова]; за ред. проф. В. В. Галуцька. Херсон: Грінь Д. С., 2015. 272 с.
16. Матіос А. В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. Київ : Знання, 2007. 223 с.

References

1. Pjetkov, S. V., Armash, N. O., Sobolj Je. Ju. (2015) Administratyvna deliktologhija: suchasna modelj vidpovidaljnosti posadovykh osib orghaniv publichnoji vlady : navch. posibnyk [Administrative delictology: a modern model of responsibility of public officials]. Kyiv: KNT (in Ukrainian).
2. Lychenko, I. O. (2012) Administratyvna vidpovidaljnistj posadovykh osib orghaniv miscevogho samovrjaduvannja : navch. posibnyk dlja stud. vyssh. navch. zakl. [Administrative responsibility of officials of local self-government authorities]. Lviv : Ljvivskyj derzhavnyj universytet vnutrishnikh sprav (in Ukrainian).
3. Kuzjmenko, O. V. (2016) Administratyvna vidpovidaljnistj: kurs lekcij / za zagh. red. O. V. Kuzjmenko [Administrative responsibility]. Kyiv: Jurinkom Inter (in Ukrainian).
4. Andriyanov, V.N. (2013) Administrativnaya otvetstvennost v Rossiyskoy Federatsii : ucheb. posobie [Administrative responsibility in the Russian Federation]. Irkutsk: Izd-vo BGUEP (in Russian).
5. Stakhov, A. I. (ed.) (2007) Administrativnaya otvetstvennost: ucheb. posobie dlya studentov vuzov, obuchayushchikhsya po spetsialnosti

- 030501 «Yurisprudentsiya» [Administrative responsibility]. Moscow: YuNITI-DANA: Zakon i pravo (in Russian).
6. Kodeks Ukrajinjy pro administratyvni pravoporushennja (1984) [The Code of Ukraine on Administrative Offenses]. Information of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR, Supplement to No. 51, 1122 (in Ukrainian).
  7. Bjudzhetnyj kodeks Ukrajinjy (2010) [The Budget Code of Ukraine]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, 50-51, 572 (in Ukrainian).
  8. Pro zakhyst vid nedobrosovisnoji konkurenciji: Zakon Ukrajinjy (1996) [On protection from unfair competition]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, 36, 164 (in Ukrainian).
  9. Pro zakhyst ekonomichnoji konkurenciji: Zakon Ukrajinjy (2001) [On protection of economic competition]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, 12, 64 (in Ukrainian).
  10. Pro zapobighannja korupciji: Zakon Ukrajinjy (2014) [On the prevention of corruption]. Information from the Verkhovna Rada, 49, 2056 (in Ukrainian).
  11. Pro misceve samovrjaduvannja v Ukrajinjy: Zakon Ukrajinjy (1997) [On local government in Ukraine]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, 24, 170 (in Ukrainian).
  12. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrajinjy (2016) [On Public Service]. Information from the Verkhovna Rada, 4, 43 (in Ukrainian).
  13. Chernov, S. I., Klymenko, S. V., Titov, M. I. (ed.) (2011). Administratyvna vidpovidalnistj posadovykh osib orghaniv miscevogho samovrjaduvannja. Serija: Bibliotechka kerivnyka miscevoji rady [Administrative responsibility of officials of local government]. Kharkiv: Faktor (in Ukrainian).
  14. Sereda, V. V., Kisilj, Z. R., Kisilj, R.V. V. (2014) Administratyvne pravo: navch. posibnyk [Administrative Law]. Lviv : LjvDUVS (in Ukrainian).

15. Ghalunjko, V. V., Kurylo, V. I., Korojed, S. O. (ed.) (2015) Administratyvne pravo Ukrajiny. T.1. Zahaljne administratyvne pravo: navch. posibnyk. Kherson: Ghrinj D. S. (in Ukrainian).
16. Matios, A. V. (2007) Administratyvna vidpovidalnistj posadovykh osib [Administrative responsibility of officials]. Kiev: Znannja (in Ukrainian).